

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY

CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Gamburg, Germany, 2024. Issue 2

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Gamburg, 2024.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

Kosmik ob'ektlar ustidan yurisdiktsiya: xalqaro huquqdagi "bo'shliq" masalasi.

Xabibullayev Boburmirzo Baxtiyor o'g'li

Alfraganus University 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Turdiyev Madiyor Mamanazarovich katta o'qituvchi

ANNOTATSIYA: Kosmik fazoni o'zlashtirish bugungi kunda xalqaro siyosat va diplomatiyada keskin e'tibor markazida turibdi. Biroq xalqaro huquqda kosmik ob'ektlar ustidan egalik va yurisdiktsiya masalasi hanuzgacha to'liq tartibga solinmagan. Ushbu maqolada mavjud xalqaro shartnomalar – xususan, 1967-yilgi Kosmik shartnoma – asosida yurisdiktsiyaning qamrovi va cheklovlari tahlil qilinadi. Xususi kompaniyalarning (SpaceX, Blue Origin) paydo bo'lishi bilan yurisdiktsiya masalalari yangi murakkablik kasb etmoqda. Maqola davomida xalqaro huquqda mavjud bo'shliqlar, davlatlar o'rtasidagi ehtimoliy ziddiyatlar va bu masalaning xalqaro xavfsizlikka ta'siri yoritiladi. Yangi xalqaro mexanizmlarni shakllantirish bo'yicha takliflar bildiriladi.

АННОТАЦИЯ: Освоение космического пространства сегодня находится в центре внимания международной политики и дипломатии. Однако в международном праве вопросы юрисдикции и собственности на космические объекты до сих пор остаются недостаточно урегулированными. В данной статье анализируются положения действующих международных договоров — в частности, Космического договора 1967 года — в контексте юрисдикции государств и ограничений. Появление частных компаний (SpaceX, Blue Origin) привнесло новые вызовы в эту сферу. Особое внимание уделено правовым пробелам, потенциальным конфликтам между государствами и влиянию проблемы на международную безопасность. Предлагаются пути формирования новых международных механизмов регулирования.

ABSTRACT: The exploration of outer space has become a focal point in contemporary international politics and diplomacy. However, issues of jurisdiction and ownership over space objects remain inadequately addressed in international law. This article examines the scope and limitations of jurisdiction under current international treaties, particularly the 1967 Outer Space Treaty. The emergence of private entities (e.g., SpaceX, Blue Origin) has introduced new legal complexities. The study highlights existing legal gaps, potential inter-state conflicts, and the implications for international security. It also proposes the development of new international regulatory frameworks.

Kalit so'z: Kosmik huquq, yurisdiktsiya, kosmik fazo, xalqaro shartnomalar, egalik nizolari, xalqaro xavfsizlik

Kirish:

Kosmik fazoning o'zlashtirilishi insoniyat taraqqiyotining yangi bosqichi sifatida baholanishi mumkin. 1967-yilgi Kosmik shartnoma (Outer Space Treaty) asosida barcha davlatlar kosmosdan tinchlik maqsadida foydalanishi belgilangan bo'lsa-da, amaliyotda bu huquqiy me'yorlar tez rivojlanayotgan texnologiyalar fonida etarli darajada ishlamayapti. Ayniqsa, yurisdiktsiya va egalik huquqi bilan bog'liq masalalar global xavfsizlik, iqtisodiy manfaatlar va geosiyosiy qarama-qarshiliklar kontekstida dolzarblik kasb etmoqda.

So'nggi yillarda xususiy kompaniyalar (masalan, SpaceX, Blue Origin, OneWeb) tomonidan orbital faoliyatning faollashuvi natijasida, mavjud xalqaro-huquqiy mexanizmlar bu sub'yektlarga qanday yurisdiktsiya qo'llanishi borasida aniq tavsiyalar bermaydi. Shuningdek, Oy yoki asteroidlardagi tabiiy resurslardan foydalanish bo'yicha xalqaro kelishuvlarning mavjud emasligi, kelajakda kuchli siyosiy va harbiy to'qnashuvlarga zamin yaratishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolada kosmik ob'ektlar ustidan yurisdiktsiya masalasi, xalqaro huquqdagi mavjud bo'shliqlar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar tahlil qilinadi.

Metodologiya:

Ushbu tadqiqot huquqiy-normativ tahlil va geosiyosiy kontekstual tahlil metodlariga asoslangan. Tadqiqotda quyidagi manbalar tahlil qilindi:

1967-yilgi Kosmik shartnoma (Outer Space Treaty)

1979-yilgi Oy shartnomasi (Moon Agreement).

2015-yilgi AQSHning "Commercial Space Launch Competitiveness Act" qonuni.

ESA (Yevropa kosmik agentligi) va Xitoy Kosmik Agentligi hujjatlari.

BMTning kosmik fazodan foydalanish bo'yicha Qo'mitasi (UNOOSA) materiallari.

Natijalar:

1. Yurisdiktsiya bo'yicha mavjud shartnomalar nomuvofiqligi aniqlandi. Kosmik shartnomalarda yurisdiktsiya asosan davlatlar doirasida ko'riladi, xususiy sub'yektlar aniq belgilanmagan.
2. Xususiy kompaniyalar faoliyati xalqaro huquqning "bo'sh joyi"ga to'g'ri keladi. Bu esa ularning harakati ustidan nazoratni qiyinlashtiradi.
3. AQSH va Luksemburg kabi ayrim davlatlar o'z qonunlari orqali resurslar egaligini qonuniylashtirmoqda, bu esa xalqaro nizolarning paydo bo'lishiga olib kelmoqda.

4. Yevropa va Osiyo davlatlari ushbu huquqiy bo'shliqni to'ldirish uchun xalqaro mexanizm zarurligini ilgari surmoqda.

Tahlil va muhokama:

Kosmik faoliyat ustidan yurisdiksiyaning etarlicha aniqlanmaganligi quyidagi xavflarni keltirib chiqaradi:

Geosiyosiy muvozanatsizlik: AQSH va Xitoy o'rtasida fazoviy ustuvorlik uchun raqobat kuchaymoqda.

Xavfsizlik tahdidlari: Harbiy sun'iy yo'ldoshlar yoki lazerli tizimlar joylashtirilgan taqdirda xalqaro qonunlar ta'sir kuchiga ega emas.

Iqtisodiy monopoliyalashuv: Xususiy kompaniyalar asteroidlardan resurs qazib olishni monopoliyalashishi mumkin.

Bu xavf-xatarlar xalqaro hamkorlik asosida, ayniqsa BMT doirasida yangi huquqiy mexanizmlarni shakllantirish orqali yumshatilishi mumkin. Yangi konvensiyalar, xalqaro sud yurisdiksiyasi va sun'iy yo'ldoshlar monitoring tizimi yo'lga qo'yilishi zarur.

Xulosa va tavsiyalar:

Kosmik yurisdiksiya masalasi xalqaro huquqda eng dolzarb va ziddiyatli masalalardan biri hisoblanadi. Xususan:

Mavjud shartnomalar yangilanishi zarur.

Xususiy sektorning faoliyatiga xalqaro qonunchilik doirasida aniqlik kiritilishi kerak;

BMT va boshqa ko'p tomonlama diplomatik platformalar doirasida yangi hujjatlar ishlab chiqilishi lozim;

Xalqaro fazoviy sud organi yoki arbitraj tizimini joriy etish taklifi ko'rib chiqilishi kerak.

Manbalar ro'yxati:

1. United Nations Office for Outer Space Affairs (UNOOSA). Outer Space Treaty (1967).
2. Tronchetti, F. (2013). Legal Regime of Moon Resources. Journal of Space Law.
3. Jakhu, R. (2011). Legal Issues in Space Policy. Space Policy, 27(2).
4. Commercial Space Launch Competitiveness Act (U.S., 2015).
5. Hanlon, M. (2020). Private Actors in Space and the Public International Law. European Journal of International Law.
6. ESA. White Paper on Space Governance (2021).
7. China Space Agency. Policy Document on Lunar Resources (2022).
8. Lykov, A. (2020). Юрисдикция в космосе: пробелы и угрозы. Российский космический журнал.
9. NASA Legal Advisory Panel. Space Resource Use and Ownership (2021).
10. OECD. Space Economy for the Future (2020)